

նենք ներքա՛նք՝ նաև Հայոց Ազգային Հոգևոր Աւսուցման Կոմիտեի նիւթական և բարոյական շրջանին վրայ ուշադրութիւն դարձնել, այն քաղցր ակնարկով՝ որն որ վայել է ճշմարիտ Հայու մը ապա ուրեմն, անհրաժեշտ պարտք են մեզ զոր ինչ որ գաղափար ունեցանք նորա մտաւորական և նիւթական կեանքի հիմունքներուն վերայօք թէ բանիւ և թէ զրոյով՝ ի հանդէս հանել, զոնէ առժամանակ համառօտապէս, իսկ ընդարձակն թողլով զինի մեր վերադարձին:

Աղէքսանդրապօլու Հոգևոր Դպրոցը յորէ անտի հիմնարկութեան իւրոյ ցարդ, եթէ ունեցել էր իւր համար շատ մը դաստիարակիչներ և կարգադրութիւնք ու կանոնք, և քանի մը անհատներու և ջամբաժ էր իւր ուսումնասիրած կամէն, սակայն ըստ իմ հմտութեան՝ այնպէս արգիւնաւոր չէ եղած, ինչպէս որ այժմ էր ու պիտի լինի որովհետեւ նորոգ ընտրեալ Յարգոյապատիւ Հոգաբարձուաց այսինքն է Բարեկրօն Կոստանեանց Յովսէփ աւագ քահանայի, Ազգասէր Պ. Սիրական Գորոյեանցի, Պ. Յարութիւն Յարութիւնեանցի, Պ. Թադէոս Տիգրանեանցի Պ. Յովհաննէս Բաբայեանցի, և Պ. Արշակ Աւրգապատիկեանցի ընտրութեամբ Տեսչական պաշտօնի հրաւիրուած Պ. Սարգիս Բէկնազարեանցի կարգաւորութեամբ ըրն և զիւրիմաց դասախօսութեամբն քիչ ատենուան մէջ կուտայ բուսուցանել անուշահոտ վարդեր. ազգիս ներկայ և ապագայ սերնդոց համար կրնայ պատրաստել պիտանացու և օգտակար անդամք, յուրախութիւն Աղէքսանդրապօլու ազգային Դպրոցին. և աւելի փառաց պսակ կը հիւսուի նորա ճակատուն, երբ նոյն քաղաքի Հայ Ժողովրդականք ևս զգան կատարելապէս ուսման և կրթութենէ առաջ գալիք կենցաղօգուտ պարագայքն, և այնու աղետամիտ քաղաքականութեամբ մէկ սիրտ լինելով վերոյիշեալ Հոգաբարձութեան հետ, իրենց ներկայ և ապագայ սերնդոց արելաւութեան վրայ ընկել հսկողութիւնն անխարդախ և աներկմիտ սրտով յանձնեն նոցա, և թէ անոնց յաջորդներուն ևս այս ամէն ըսածնուս վերայ իշխալ Տեսչի յօրինուած կարգադրութիւնն, որով նոյն դպրոցն պիտի իւր զարգացումն ստանայ՝ ի դէպ ժամանակի առանձին կիրպիտով աչքէ անցկացնելով՝ ցանկալի կը համարեմք այն ատեն մեր զննութեան համեմատ դատողութիւնիս հրապարակաւ խօսեցնելու ետք, ի լոյս ընծայել զանիկ իւր բնիկ գաղափարովն՝ Աբրահամ Գրիգորի միջոցով, և կամ՝ առանձին առանձին տեսարաններ կազմելով:

Զիմք կարող չյաւելացունել այս տեղ նաև երկու տող բան. որովհետեւ մեր թէպէտեւ չունեցանք միջոց մի և նոյն ատենուան մէջ գիտել նմանապէս Հայ Օրիորդաց ուսումնարանը, և նորա մտաւորական սկզբունքներուն հմտանալ, յուսալով թէ՛ Մեծապատիւ Պ. Բէկնազարեանցի

հոգունակութեամբն օգտակար և պատշաճաւոր առարկայքն ձեռքէ պիտի չլողուին. սակայն այս անպայման կէտն, որ ըստ իմուժ տեղեկութեան գուցէ Բէկնազարեանցի կարգադրութեամբն չէ ու չպիտի լինի, խիստ անխորժ տպաւորութիւն ունեցաւ թէ իմ սրտին, և թէ ինձ յայտնի եղեալ ուսումնական և բանիրուն Ժողովի մը, որոց մէջն էինք և մեր, այսինքն է նոյն դպրոցի Օրիորդաց Գերմաներէն լեզուի դաստիարակութիւնն, որն որ ամէն մէկ հարցով՝ բոլորովին օտարոտի է, աւելորդ և անտեղի, ու չէ արժան երբէք ի զեռութեք կամս Հայ կուսանեցին՝ տպաւորացունել մի այնպիսի լեզու՝ որ բոլոր Ռուսաստանին, և Ռուսարեանկ համազգեաց ուղղահայեաց դրութեանցն նայելով՝ ճանապարհի վրայ ալ ձգուած լինի՝ մեր զանիկ չպիտի վերցնենք, ուր թէ այսպիսի ծանր պարագաներով Հայկական սրտին և հոգւոյ հետ չաղկապել, և տարրացուցանել զայն նոցա հոգեկան ըմբռնմանց մէջ, ուսկից յառաջ կուգան բարոյական և մտաւոր չարիք, և Հայոց ողջամիտ և ուղղափառ Կրօնից ընդդէմ մոլութիւնք և մոլար դառնողութեամբ. և այս ցաւալի դէպքով ևս Հայ ազգիսն թանկապին սուղ օրերն կոյր զկուրայն կորսնցունել տալ:

Եղիշէ Լաբժապէտ Մեծապատեմեանց.

Ի 15-ն Յունիս 1871-ի

Ի Ս. Էջմիածին:

ՍՈՒՐԸԱՆԴԱԿ ԲԻԻԶԱՆԴԵԱՆ

ՄԻ ՀՆՈՒԹԻՒՆ ՅԵՐՈՍԱՊՈԼԻՄ

Ռուսները, Զիթնեաց լեռան վրայ, Համբարձման տաճարէն սակաւ ինչ հեռի, գետին դնելով՝ մօտ օրերս կամեցան շէնք կառուցանել. և մինչ զեռ կը փորէին գետինը՝ հայկական սրանչիւղի հրնութիւն մի երեւան ելաւ. Այս հրութիւնն է միւսինէ (մոզալիք) պատրաստուած տապան մի, որուն վրայ կան քանի մի խորհրդանշաններ՝ սագ, աքաղաղ, ձուկն և հետեւեալ տապանադիրը. ԱՅՍ Ի ԳԻՐ ԵՐԱՆԵԼԻՈՅՍ ՀՈՒՇԱՆԿԱՄԱՐՆ (մօբըն) ԱՐՏԱԽԱՆԱՅ, ՀՈՒԹԻՒՆ ԺԸ:

Այս տապանադրէն, որ ըստ ամենայնի անխախտ է և հայկական թուական չունի, պարզապէս կերելի, որ 551 էն, այսինքն հայկական թուականի սահմանուելէն, առաջ է: Բաց ի տապանէն կերելին նաև չբեղ սալայատալներ և այլ բեկորներ, որոնք թուի թէ մեր նախարարազուն իշխանաց տոհմական վանուց մէկուն մնացորդներն են, որոց վրայ կը խօսին Հայ պատմագիրք:

Այս հնաժայրը տակաւին ամբողջապէս փոքուած չը լինելով՝ առայժմ համառօտիւ կանցնինք, խոստանալով ուրիշ անգամ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդել մեր ընթերցողներուն:

(Սիւն)

ԳԻՇԵՐՕԹԻՎ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

Ամեն ձեռնարկութիւն՝ նիւթական կամ բարոյական շահ մ'իրան շարժառիթ ունի: Պատիւ, փառք, բարի համբաւ կամ նիւթական օգուտ: Առանց այս շարժառիթներուն ոչ որ գործի մը կը ձեռնարկէ:

Կան մարդիկ որք բարոյական շահը նիւթականէն աւելի կը յարգեն: Իսկ ասոնք բացառութիւն են: Ընդհանրապէս նիւթական շահը բարոյականէն աւելի հրապոյր, աւելի ազդեցութիւն ունի մարդոց բնութեան վրայ: Ուստի և առաւել հզօր շարժառիթ մ'է մարդկային ձեռնարկութեանց:

Ըստ մէջ՝ բարի օգտակար և միշտ ապահով է այն ձեռնարկութիւնը, որոյ մէջ նիւթական շահը բարոյականին հետ կը լծորդի և այս երկու շարժառիթք ի միասին կը գործեն:

Այս նկատմամբ կը գովենք ազգայնոց ոմանց այս օրերս զիշերօթիկ վարժարաններ բանալու ձեռնարկութիւնը: Ս. Փանոսեան էֆէնտի, և Օրիորդ Սինեմ՝ Օսկանեան, շահու և միանգամայն պատուոյ շարժառիթներէ զրդեալ, մէկը մանչ տղայոց՝ միւսն ալ աղջկանց զիշերօթիկ վարժարաններ բանալու ձեռնարկած են:

Առաջին արդէն Ազապեան վարժարանի երկամայ տնօրէնութեամբ և մատակարարութեամբ բաւականին փորձառութիւն ստացած լինելով, եթէ իր լրած յայտարարութեան համեմատ, զոր լրագրոյս վերջին երեք գրած ենք, յաջողի իր այս նոր ձեռնարկութիւնը յառաջ տանիլ, աղջկն կարեւոր ծառայութիւն մը մատուցանելէ զատ, ինչպէս ինքն ալ կ'օտէ, փառք և ստակ ալ կը շահի:

Ներդրողը: Օրիորդ Սինեմ Օսկանեան, Անդրեան վարժարանի մէջ կրթութիւն առած, Հայերէն և Անգղիերէն լեզուաց հմուտ, եօթն տարի վարժուցութիւն բրած է ալ և ալ վարժարանաց մէջ, ղլխաւորապէս ի Տրապիզոն, ուր 3 տարի շարունակ կ'իցած և 300 էն աւելի մանկունք ղաստիարակած է: Այս հանգամանքներն և իր վկայեալ համեստութիւնն ու բարեկրթութիւնը բաւական են կատարեալ վստահութիւն ազդելու Հայ ծնողաց:

Ասոր ալ յայտարարութիւնը լրագրոյս վերջին երեսը կը տեսնեն ընթերցողք:

Նշանակութեան արժանի է Օրիորդին յայտարարութեան այն մասը, ուր կը ծանուցանէ թէ սովորական ուսմունքներէ զատ՝ նաև առանին տնտեսութիւն պիտի ուսուցանէ, որ ղաստիարակութեան ամենակարեւոր մասն է ապագայ տանտիկնաց համար:

Մեր կողմէ յաջողութիւն մաղթելով այս ձեռնարկութեանց, կը յուսանք և մանաւանդ կը փափաքինք որ նմանօրինակ ձեռնարկութեանց քաջալեր լինին աղջկն մէջ. ուրիշ ձեռնհաս և հրմուտ անձինք ալ առանձնաբար կամ ընկերութեամբ ուրիշ վարժարաններ բանան, և մէջերնին մրցում մտնէ, որպէս զի իրար գերազանցելու փութով ղաստիարակութեան ամենակարեւոր զիտութիւնը ղարգացնեն աղջկն մէջ:

Խոսիս Թ. 1449 յուլ. 29

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՅՕՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՍԻՆՕԳԻ

Ի 19 յուլիսի: — Որովհետև Յակոբ վարդապետն Տ. Աւետիքեան որպէս երեւի սնոտի պատճառաբերութեամբ ոչ յօժարելով կատարել զհրամանս Ծայրագոյն Հոգեւոր Իշխանութեան զառաջինն վասն վանահայրական պաշտօնի ի վասն Ագուլեաց և զերկրորդն վասն կրօնուսուցչութեան և քարոզութեան յԱկեղեցիս Նոր-Բայազետու լինի օրինակ անհնազանդութեան այլոց միաբանից Աթոռոյս և ընդդիմութեան տնօրէնութեան Հոգեւոր Ծայրագոյն Իշխանութեանն, ուստի և ըստ հաճութեան Վեհափառ Սթոյնիկոսի ամենայն Հայոց Սինոդոս ենթադատէ յԱտենի Սինոդիս վերառեալ զվեղար նորա թողուլ ի կարգի քահանայութեան և հանեալ զնա ի վանիցս թոյլ տալ բնակիլ անդ, ուր ձեռնադրեալն է ի քահանայութիւն, այնու զի եթէ ժողովրդականք տեղւոյն կամիցին ընդունել զնա իբրև քահանայ: